

vaade ümbrusse (rahvasuus „kalmemägede“, „kirikumägede“, „kiriku-
 asemete“, „kabelimägede“ jne. nime all). Asjust, mida sääraseist
 kalmeist leitakse (32. joon.), olgu mainitud: a) rauast: keldid (s. o.
 kirved putkega, noad ja sirbid; b) pronksist: käe- ja kaelavõrud,
 sõrmused, lihtsad ja spiraalsed mitmesugused ripatsid; tähtsamad
 pronksasjad aga on niinim. kaarsõled, s. o. pleetnõela taolised riide-
 kinnitusnõelad ehk sõled, mis seisavad koos pealpool olevast kaarest
 ja harilikult ühes otsas olevast vedrust, mis läheb üle (kaare all olevaks)
 nõelaks; kaarsõlgede vanus
 on hästi määratud ja see-
 pärast saab nende abil ker-
 gesti määrata teistegi asjade
 vanust, mis nendega koos
 leitakse. Kaarsõlgi on mitu
 liiki: niinim. „silmsõled“,
 „peakilpsõled“, „oksastatud
 sõled“, „ambsõled“ jne.;
 pronksist on kaarsõlgede kõr-
 val ka ümmargused niinim.
 ketassõled; mainitud ehte-
 asjust esinevad mõned harva
 ka hõbedast, muidu valmis-
 tatakse nad kõik pronksist;
 c) kivist on kõvasid ehk
 luisud ja ovaalsed tuluse-
 kivid, millega tulekivi-killu
 vastu tuld on löödud, nagu
 hiljemini terasega; d) klaasist
 on sagedasti mitmevärvilised
 helmed; e) savist on poti-
 tükke, mida kalmeis harili-
 kult kaunis rohkesti; need
 on tihti sõmerast, liivasest
 savist, väga sarnased kiviaja
 potitükkidega.

J. Pääsuke'se foto E. R. M. kogudest.

39. joon. Ohvripärn „Maesuitsu“ talu
 juures Võnnu kihelkonnas.

Aareleiuana on mainimis-
 vääriline Tartu-Maarja Kardla
 küla leid, milles oli terve rida
 väga ilusaid ja hästi säilinud
 kaela- ja käevõrusid ning ambsõlgi (32. joon.) — kõik hõbedast ja
 osalt kullastki, mis tol ajal Eestis ja Lätis väga haruldased.
 Asjad on pärit arvatavasti mõnelt kaupmehelt, kes need oma varana
 ära peitnud, mispärast leidu ka peitleiuks võib nimetada.

Üksikleidudena esinevad samad asjad, mis eespool kalmeleidudena
 esindatud. Peale nende võiks mainida veel mõned üksikud rooma
 rahad, mis siit-sealt saadud. Huvitav asjaolu on veel, et ovaalseid
 tulusekive on üksikult suuremal arvul leitud Peipsi äärest soisilt
 mailt, kust muidu tolle aja kalmeleide ei ole ja kus tol ajal inimene